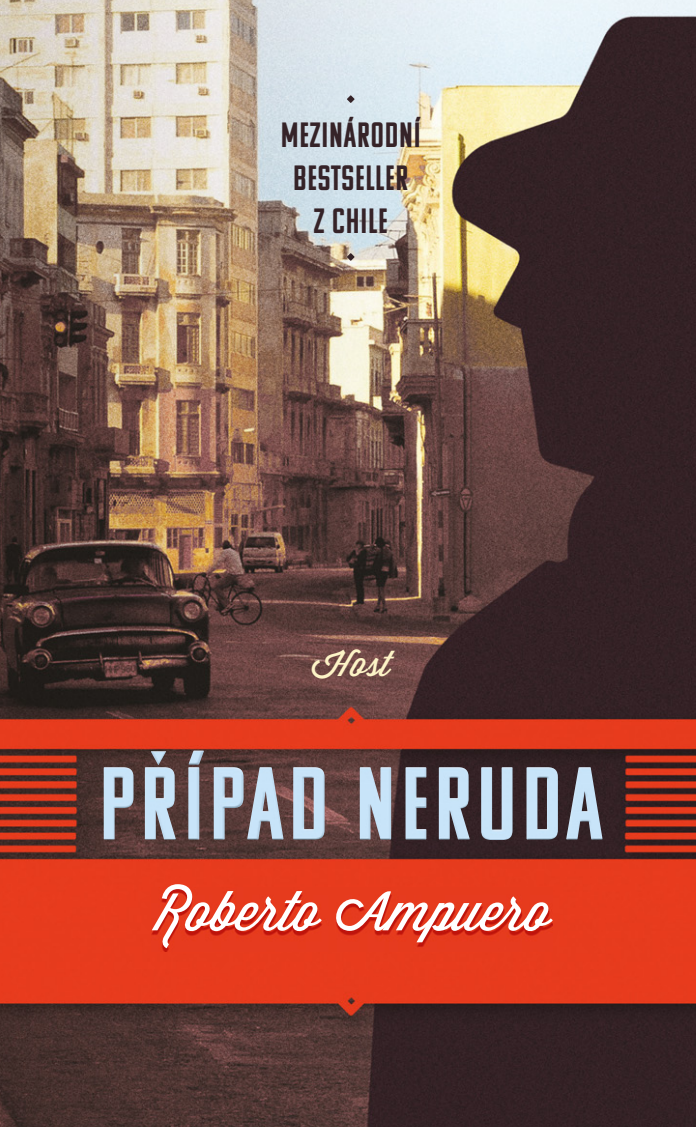
MEZINÁRODNÍ
BESTSELLER
Z CHILE
Host
PŘÍPAD NERUDA
Roberto Ampuero

PŘÍPAD NERUDA

Roberto Ampuero

BRNO 2014

PŘÍPAD NERUDA

Roberto Ampuero

Roberto Ampuero – El caso Neruda
Copyright © 2011, Roberto Ampuero
c/o Guillermo Schavelzon & Asoc., Agencia Literaria
info@schavelzon.com
Copyright © 2012, Random House Mondadori
Translation © Jana Lišková, 2014
Czech edition © Host – vydavatelství, s. r. o., 2014
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-7491-358-7 (Formát PDF)
ISBN 978-80-7491-359-4 (Formát ePub)
ISBN 978-80-7491-360-0 (Formát PDF pro čtečky)
ISBN 978-80-7491-361-7 (Formát MobiPocket)

Mým rodičům.
Za pětašedesát let jejich
velkého příběhu lásky

Ptám se tě: Kde je můj syn?

PABLO NERUDA, „*MARNOTRATNÁ*“

(Kapitánovy verše)

• JOSIE •

1

Copak asi mají na srdci majitelé firmy Almagro, Ruggiero & Asociados, že mě požádali, abych se tak kvapně dostavil? divil se Cayetano Brulé, když odcházel ono teplé únorové dopoledne ze své podkrovní kanceláře v budově Turri, nalézající se v samém finančním centru Valparaísa, a sjížděl v kleci výtahu na Pratovu ulici. Firma AR&A se po návratu demokracie stala nejvlivnější poradenskou společností v zemi a šeptalo se, že není žádná významná dohoda či veřejný tendr, ve kterých by neměla prsty. Její chapadla sahala od prezidentského paláce až po neogotická sídla podnikatelů, od Kongresu po Nejvyšší kontrolní úřad, ministerstva, politické strany, ambasády a soudy. Její právníci nejenže dokázali prosadit zákony a dekrety, zajistit subvence či milosti, výjimky a amnestie, ale také smýt potupy a obnovit prestiž osobností, na které se přestalo usmívat štěstí. AR&A působila v kuloárech a na chodbách, a přestože její vrcholní představitelé navštěvovali recepce a objevovali

se na klíčových akcích ve městě, její majitelé byli prakticky neviditelní a jen zřídkakdy se účastnili společenských událostí nebo poskytovali rozhovory novinářům. Ale když už se rozhodli ukázat na velkém politicko-podnikatelském jevišti národa, oslňovali svými italskými obleky, hedvábnými kravatami, kosmopolitními způsoby a triumfálními úsměvy ve tvářích a jejich komentáře se svou tajuplností vyrovnaly věštírně v Delfách. Cayetano pohlédl nahoru na budovy Pratovy ulice. Hodiny na Turri ukazovaly jedenáct čtyřicet pět, zvony melancholicky vyzváněly a racci s křikem plachtili po průzračném nebi. Vzpomněl si na Hitchcockův film *Ptáci*, který viděl během jednoho z nedělních matiné v divadle Mauri, a pak už se s hvízdáním a svižným krokem vnořil do každodenního shonu.

Na náměstí Aníbala Pinta ho zvuk vlastních útrob donutil usednout ke stolu v Café del Poeta. Co na tom, že tu ztratí pár minut. Ředitelům AR&A moje zpoždění vadit nebude, naopak, budou si nejspíš znepokojeně představovat, že právě teď mé služby vyžadují i jiní klienti, pomyslel si, zatímco se mu pod knír à la Pancho Villa vtírala vůně místní pražené kávy. Tohle místo se mu zamlouvalo z mnoha důvodů. Kromě kávy s mlékem a samozřejmě sendvičů měl rád i podlahu ze starých voskovaných prken, vitríny s anglickými čajovými servisy, olejomalby s valparaískými motivy a hřejivé světlo bronzových lustrů. Stůl při vstupu byl jeho oblíbený, protože mu skýtal výhled na stoleté palmy na náměstí a sochu Neptuna, sedícího na skále uprostřed kašny s pestrobarevnými rybkami. A dohlédl dokonce i na hřbitov nahoře na vrchu Cárcel, na to rozmarné pohřebiště, které s každým zemětřesením vyvrhlo ze svých útrob lavinu

cihel, dřevěných křížů a zchátralých rakví i s nebožtíky přímo doprostřed města. Od svého stolu mohl vidět i tramvaje dovezené z druhé ruky z Curychu, které tu jezdily s původními německými cedulemi, jako by stále byly mezi hladkými fasádami tichých helvétských čtvrtí a nikdy nezakotvily tady, ve valparaíských ulicích plných výmolů, toulavých psů, papírů a potulných prodavačů.

Slovutní páni Almagro a Ruggiero se tedy budou muset obrnit trpělivostí, uzavřel Cayetano a upravil si uzel své zářivě fialové kravaty s potiskem malých zelených lam guanaco, zatímco čekal, až se servírka, bledá gotička v černých šatech a s vlasy v barvě obsidiánu, vybavená sluchátkem s mikrofonem à la Kanye West pro komunikaci s kuchyní, odhodlá přijít a vzít objednávku. Rozložil před sebou místní deník a z titulní stránky se dozvěděl, že ubozí valparaíští Wanderers utrpěli další fotbalovou porážku, ve městě Viña del Mar byla v zahradách kasina podřezána jedna modelka a v regionu znepokojivě stoupla nezaměstnanost. To poslední ho nepřekvapilo. Úpadek Valparaísa byl známou věcí. V devatenáctém století to býval nejvýznamnější a nejlépe prosperující přístav Pacifiku; v jeho divadlech vystupovali Enrico Caruso a Sarah Bernhardtová, v ulicích se otvíraly pobočky Gath & Chavez a exkluzivní evropské obchody a čtvrtinu populace tvořili cizinci, kteří neuměli španělsky. Ale strašlivé zemětřesení v noci ze šestnáctého na sedmnáctého srpna roku 1906 město zpustošilo a během několika vteřin pohřbilo přes tři tisíce jeho obyvatel pod troskami domků a vil. Ještě tu noc město navždy opustily tisíce lidí a ti, kteří zůstali, si od té doby připomínali lesk a pozlátko minulosti, krásu zmizelého města. Byli přesvědčení, že co

nevidět přijde den, kdy se přihodí nějaký zázrak a znovu nastartuje pokrok. Ale přesně o osm let později jim onen vytoužený pokrok uštědřil další tvrdou ránu: slavnostní otevření Panamského průplavu patnáctého srpna 1914 znamenalo pro Valparaíso naprostý konec. Ze dne na den zůstal záliv opuštěný, přístavní obchůdky prázdné, jeřáby u mol utichly a bary, obchody a restaurace už navždy zavřely své dveře, čímž odsoudily zaměstnance, lehké ženštiny a místní sígry k permanentní nezaměstnanosti.

Cayetano se rozhodl ve Valparaísu usadit, aniž by cokoli tušil o téhle tragické minulosti, o tom neustávajícím úpadku, který se podobal spíš božímu trestu než plodu nešťastného řízení osudu. Uchvátila ho bláznivá architektura a topografie města a mlčenlivá, přívětivá povaha jeho obyvatel. Přijel do Chile roku 1971, zavěšen do své tehdejší ženy Maríi Paz Ángely Undurragové Coxové. Byla to doba Salvadora Allendeho a Lidové jednoty, čas zběsilého sociálního vření, které nevyústilo v to, o čem lid snil, nýbrž v diktaturu generála Augusta Pinocheta. Kolik času už uplynulo od začátku období, na které budou chtít později mnozí raději zapomenout? Víc než třicet let? Avšak Valparaísané – a on se teď považoval za jednoho z nich – si za každých okolností zachovávali hrdost. Věřili, že štěstí i smůla číhají za každým rohem, za každým ohybem kamenného schodiště, a všechno v životě je tudíž relativní a pomíjivé. Pro místní, zvyklé chodit nahoru dolů po kopcích, byl život podobný jejich městu: někdy se člověk s potěšením a důvěrou vezl na hřebeni vlny, jindy ležel frustrovaný a vyčerpaný na dně rokle. Vždycky se dalo vystoupat nahoru, nebo naopak spadnout dolů. Nic nebylo jisté, nic nebylo navždy.

Žádná okolnost nebyla věčná. Život s sebou přinášel nejistoty a pouze smrt byla jediná konečná. Krom toho byl Cayetano nenapravitelný optimista – alespoň dokud mu nebudou scházet káva a chléb a občas i nějaké to ledově vychlazené pivo či sklenka rumu –, a třebaže na téhle výspě světa, jež se teď změnila v respektovanou velmoc ve vývozu ovoce, vína a lososů a kde si stále více rodin pořizovalo druhý automobil, jezdilo na dovolenou do Havany či do Miami a divoce se zadlužovalo, bylo práce pro soukromého detektiva jen pomálu, jemu nikterak nevadilo nechat šéfy AR&A chvíli čekat.

Před šestnácti lety, v roce 1990, získali Chilané díky nenásilným protestům zpět demokracii a nyní v téhle zemi, údajně šedé a konzervativní, kde byl ještě donedávna rozvod ilegální, vládla žena, rozvedená, svobodná matka, socialistka a ateistka. To jasně ukazovalo, že tahle země ve tvaru čepele, rozprostírající se od pouště Atacama, nejvyprahlejšího a nejnehostinnějšího místa planety, až k jižnímu pólu, balancující mezi divokými vlnami Pacifiku a věčným andským sněhem, vždycky jen krůček od toho, aby se i se všemi svými obyvateli a náležitostmi zhroutila na dno oceánu, byla jedinečným, neopakovatelným a mnohotvárným místem, v němž se v závratném tempu střídaly euforie s depresí, solidarita s individualismem. Byla komplikovaná jako ty neproniknutelné hieroglyfy Heinricha Schliemanna. Místo, jež člověk miloval i nenáviděl, podle okolností, změn nálady nebo barev ročních období.

„Tady nikdo neumírá navždy," uvažoval Cayetano, když od svého stolu spatřil bělostné kolumbárium na vrchu Cárcel, které se na hřbitově třpytilo jako atacamské solné jezero.

„Při prvním zemětřesení se všichni rázem vrátí do království živých.“

„Co si dá pán?“ zeptala se ho gotička.

Objednal si dvojitou kávu s mlékem a požádal o sendvičové menu. Pak seděl a netrpělivě si hladil špičky knírů.

Teď si na to vzpomínal docela přesně. Přijel do Valparaísa před pětatřiceti lety. V Santiagu vystoupil z boeingu společnosti Lan Chile spolu s Ángelou, Chilankou ze zpola aristokratické rodiny, která byla zapálená pro revoluci a studovala na exkluzivní *college* pro dívky ze Spojených států. Jedné noci, když se milovali pod kokosovými palmami v ještě vlahém písku na pláži ostrova Key West, ho Ángela přesvědčila, aby se přidal k myšlence budování socialismu, kterou propagoval Salvador Allende v jižním cípu kontinentu. Obě zkušenosti – ta s Allendem i ta milostná – ovšem vzaly rázem za své s vypuknutím Pinochetova puče jedenáctého září 1973. Ona poté odešla do exilu do Paříže v doprovodu jednoho muzikanta, který hrál na *charango* v jedné folklórní skupině, kdežto on uvízl jako starý tanker v Chile. Musel se schovávat jak před levičáky, pro které byl miamským *gusanem*, tak před pravičáky, kteří jím opovrhovali, protože ho považovali za zakukleného castristu. Během diktatury byl nucen zkoušet štěstí v různých profesích. Prodával knihy a pojištění, propagoval kosmetické krémy Avon, byl asistentem soudního exekutora a musel pěšky obcházet ty nejdivočejší a nejnebezpečnější valparaíské vrchy a nosit zprávy kapsářům, překupníkům a pašerákům. Titul detektiva, udělený jakýmsi pochybným institutem dálkového vzdělávání v Miami, mu později zachránil život. Přilákal totiž lidi, kteří mu byli ochotni svěřit nějaký bezvýznamný

případ – tu sledování frivolní ženštiny, tam vyšetřování krádeže celodenní tržby z jedné nálevny nebo výhrůžky smrtí od agresivního souseda –, což mu umožnilo nejen přežít a zachovat si jistou úroveň, ale také vykonávat řemeslo, které se nejlépe hodilo k jeho svobodné, zasněné a poživačné nátuře.

„Tady to máte," oznámila mu gotička a před jeho krátkozrakýma očima rozložila menu s pestrobarevnými fotografiemi sendvičů a koláčů, které podnik nabízel.

Jídelní lístek měl nejen navnadit zákazníkovy chuťové buňky, ale i promítnout do jídla kulturní rozměr. Pokoušel se totiž vyprávět ohromující historii tohoto města s devíti životy, svého času známého jako „Klenot Pacifiku". Ve skutečnosti se jednalo o drahokam už poněkud zašlý – nikdy nebyl podložený žádnou autoritou, ať už civilní nebo církevní, a čítal půl milionu ztrápených obyvatel, hemžících se na padesáti chaoticky obydlených vršcích. Záliv ve tvaru podkovy tvořil oslňující amfiteátr se zchátralými poválečnými tramvajemi a desítkou skřípějících lanovek, ve kterých lidé riskovali život pokaždé, když jeli do práce nebo se vraceli do svých domovů, vypínajících se ve výšinách kopců nebo chatrně přilepených ke svahům, s vyhlídkami, balkóny a svažitými zahradami. A nyní, když bylo díky své architektuře a topografii zapsáno na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO, začínalo Valparaíso nabírat druhý dech. Především pak zásluhou amerických, kanadských a evropských důchodců, kteří – oblečení jako puberťáci a s kapsami naditými dolary a eury – hromadně vystupovali ze zaoceánských lodí, jež v letním období připlouvaly každý den.

Život ve Valparaísu není zas tak špatný, pomyslel si spokojeně. Měl pronajatý žlutý dům v neoviktoriánském

stylu na Gervasoniho třídě na vrchu Concepción. Mohl se odtamtud dívat na oceán a někdy, za vlahých letních svítání, si dokonce představoval, že je v Havaně a dovádí ve vlnách Golfského proudu, s promenádou Malecón za zády. Při práci soukromého detektiva mu asistoval Suzuki, Valparaísan s japonskými kořeny, který po nocích provozoval miniaturní stánek s občerstvením Kamikaze, jenž byl jeho skromným majetkem. Nacházel se v přístavní čtvrti, mezi náměstím Aduana a Matriz, v uličce s kočičími hlavami a nespočtem barů. Suzuki měl díky tomu přehled o všem, co si šuškali prostitutky a jejich pasáci; ti si stejně jako kapsáři a pouliční zloději začali užívat výhod, které s sebou přinášel rozkvět turismu. Ač už byl Cayetano padesátník, stále věřil, že než z něj bude jedovatý, plešatý a artritický stařík, najde ženu svého života a stane se otcem syna nebo dcery – na pohlaví nesejde, hlavně když to bude zdravé jako rybička. A přestože měl zpočátku potíž přivyknout strohosti Chilanů a krutému podnebí jejich hornaté země, teď mu Kuba, její obyvatelé i klima připadali spíš jako vybledlá vzpomínka – jeho nová vlast si ho nakonec získala, se všemi svými klady i zápory, a to i přes to, že nebyla zelená ani nebyla ostrovem, nebo snad ano, ale v jiném smyslu.

„Už jste si vybral, co si dáte?“ zeptala se ho gotička, když mu servírovala kávu s mlékem. Kůži na rukou měla průhlednou, zbrázděnou tlustými modrými žilami.

„Jeden sendvič *Barros Luco* s dvojitou dávkou avokáda,“ objednal si a zkusil si představit, jaké by to bylo, sledovat bříšky prstů ty modré stružky až k parfémovaným úbočím, skrytým před nepovolanými zraky.

Když si osladil kávu a ochutnal, padl mu pohled na zadní stranu jídelního lístku s fotografií Pabla Nerudy, uvelebeného v křesle ve svém valparaíském domě. Cayetano cítil, jak se mu zastavilo srdce. Pomalu si usrkl kávy, až se mu zamlžily brýle, a trochu se pousmál. Náhle mu připadalo, jako by se palmy, kříže na vrcholcích hrobek na kopci, a dokonce i samotný Neptun začali chvět jako pouštní fata morgána. V tom okamžiku ho paměť přemístila do onoho zimního rána na začátku roku 1973, kdy dostal svůj první případ, o kterém nikdy nikomu neřekl. Představoval totiž nejlépe střežené tajemství jeho života, tajemství, které si vezme s sebou, až ho ponesou nohama napřed nahoru na ten hřbitov, kde se mrtví za vlahých letních nocí šťastně natřásají v rytmu tang, cumbií a boler a těší se, až je příští zemětřesení znovu vyvrhne mezi pitoreskní a klikaté ulice Valparaísa.

Zavřel oči a rázem ucítil, že se začíná ztrácet hluk motorů, zpěv slepců provázený tahací harmonikou a flašinetem, a dokonce i křik prodejců bylin, avokád a loterijních tiketů se zaručenou výhrou. A že se před ním jako nějakým kouzelnickým trikem naprosto zřetelně vynořuje textura hrubých a neotesaných dveří v pasáži Collado…

2

Byly to dveře ze sukovitých prken, které však nikdo neotvíral. Ještě zkusil zabušit starým bronzovým klepadlem a pak si strčil ruce do kapes bundy s kožíškem a řekl si, že teď nezbývá než čekat. Vyfoukl bílý oblak dechu proti zatažené valparaíské zimní obloze a pobaveně si pomyslel, že to vypadá, jako by kouřil, jako by kouřil ve městě, kde už nezůstaly žádné zápalky ani cigarety.

Právě strávil hodinu v nálevně Alí Babá, která byla za rohem na třídě Alemania, naproti divadlu Mauri. Přečetl si sloupek Omara Saavedry Santise v *El Popular* a článek Lira Massiho v *Puro Chile*. Turek Hadad mezitím připravoval kávu a gyros a nadával na nedostatek potravin, fronty a pouliční nepokoje, vyděšený, že politická nejednotnost rozbije zemi a pošle ho vybírat popelnice. Cayetano pohlédl na hodinky, bylo něco po desáté. Možná se ještě nevrátil z hlavního města, řekl si a pohled mu klouzal po zálivu, který se matně rýsoval v mlze.

S mužem, s nímž se měl setkat, se poznali před několika dny během recepce v sídle valparaíského starosty, na které se podávala specialita *curanto a la olla*. Cayetana tam přivedla jeho žena, aby se spřátelil s místními politiky a pokrokovými intelektuály. Podle Ángelina názoru se rozhodně musel seznámit s poslanci Guastavinem a Andradem, zpěváky Payem Grondonou a „Gatem" Alquintou, malířem Carlosem Hermosillou a s valparaískou básnickou bohémou, třeba Saritou Vialovou nebo Enniem Moltedem, lidmi kreativními a angažovanými, překypujícími inovativními nápady. Ángela měla dobré kontakty a neúnavně se mu snažila v oněch bouřlivých dobách opatřit práci, což nebylo nic jednoduchého, neboť pocházel z Karibiku a žil v Chile pouhé dva roky. Ale za touto téměř mateřskou snahou cítil Cayetano něco jiného, co ji znepokojovalo, jako by toužila dát do pořádku tuhle nevyřešenou záležitost, aby se mohla začít věnovat jiným tématům, odloženým nejspíš jen kvůli téhle jediné věci, která nefungovala. Ángeliny projekty se neorientovaly na manželský život, nýbrž na politiku, a bez angažovanosti, nebo alespoň veřejné funkce byl v téhle zemi, kam ji následoval, pouhým dílkem skládačky, který nezapadal. A přesně tak se i cítil, na špatném místě a mimo hru. Kdyby nebylo Ángely, nikdo by ho na tu slavnost nepozval. A ani já sám bych se na ni nesnažil dostat, pomyslel si s rostoucí rozmrzelostí. Neměl chuť vmísit se mezi tyhle nositele zvučných jmen, kteří mu byli doporučeni, a ještě méně se toužil připojit k hloučku, který se utvořil kolem člověka nejznámějšího jména, ověnčeného slávou a opředeného legendami. Podrážděný a otrávený Cayetano se raději zavřel do knihovny toho domu, pocházejího z počátku

století, který byl obložený žlutě natřenými zinkovými pláty a zářil nad zálivem jako zlatá mince. Knihovna měla dřevěnou podlahu, odhalené dubové trámy a police plné knih, pečlivě svázaných v kůži. Skýtala potemnělé útočiště, zcela liduprázdné, přesně jak Cayetano doufal. Usadil se do ušáku naproti oknu vedoucímu na zahradu, kde kouřilo a konverzovalo několik hostů, netečných k venkovnímu chladu. Jak tak vdechoval intenzivní vůni Pacifiku, vzpomněl si na jiné moře – a na jinou Ángelu.

Tak zůstal, až zcela ztratil pojem o čase. Nikdo ho očividně nesháněl. Ale pak, když už se mu zdálo, že se to chilské setkání odehrává na nějakém velmi vzdáleném místě a v jiném čase, nebo spíše během nějakého neurčitého snu, zaslechl za svými zády kroky, které ho vytrhly z jeho skromné dřímoty. Někdo vešel dovnitř; naštěstí nerozsvítil světlo. Vetřelec stejně jako on preferoval šero – asi též postrádal samotu. Cayetano se ani nepohnul, zdržel se jakéhokoliv hluku. Možná že ten muž zabloudil, a když uvidí prázdný pokoj, nechá Cayetana v klidu. Ale kroky se dál přibližovaly, pomalu, jako by si nohy nebyly jisté podlahou, na kterou našlapují, až se nakonec zastavily blízko něj.

„Jak se vám daří, vážený?“

Hlas nově příchozího byl ironický, avšak přívětivý, jako by se už znali a žertovali spolu. A nezvyklý způsob, jakým pozdravil, tak osobní a zdvořilý, Cayetana překvapil natolik, že mu to na chvilku vzalo řeč. Protože v tom tichu vyzněla ona osamocená věta ještě neskutečněji, pospíšil si s odpovědí.

„Je to tu moc příjemné,“ pravil. „Pokud jste unavený ze všeho toho randálu,“ dodal, protože si vzpomněl na klidný

rytmus jeho kroků a usoudil, že se jedná o staršího člověka, „je tohle místo ideální k nabrání sil.“ Proč řekl něco takového, jako by ho zval, aby tu zůstal, když přece chtěl, aby ten cizí člověk odešel? Udělal alespoň to, že se neotočil, aby se na něj podíval, a dál upíral zrak na horizont orámovaný oknem. Ale ten druhý, jehož přítomnost cítil v zádech, se přidal k jeho rozjímání.

„Připomíná mi to Barmu za dob mého mládí,“ řekl ten muž. Cayetano se podivil, co má tahle chladná jižní země společného s dalekou Asií, kterou si představoval ponořenou do pralesních veder. „Noc vojáka. Člověk vržený do dálky oceánem a vlnou,“ pravil cizinec jako pohroužený do sebe, ale zdálo se, že to vypráví jemu. Odkud přišel? Bríza bičovala závěsy a Cayetano se teď díval na příboj. Hádal, že ten druhý dělá totéž. „Samotný člověk proti moři jako by byl uprostřed moře.“

Cayetano tomu chtěl dát nějaké meze.

„O kom to mluvíte?“

„Nejsi cizinec?“ To tykání Cayetana překvapilo, ale nedotklo se ho. Chtěl být sám, nicméně byl schopen ten hlas ve svém soukromí snést. „Když je člověk daleko od své země, nemá domov ani cíl, pluje s proudem. I mně se líbívaly kouty, jako je tenhle.“

„A stále se vám líbí.“ Cítil, že tentokrát on překvapil svého společníka. Ten se usmál a Cayetano vytušil, že se ještě přiblížil.

„Máš pravdu, stále se mi líbí.“ Atmosféra se uklidnila. Přesto si dosud navzájem nepohlédli do tváře a dál pozorovali Pacifik, jako by chtěli zachovat odstup, v němž se odehrával jejich rozhovor. „Teď mám několik útočišť, přátele

po celém světě, ale přesto i nadále potřebuji místa, jako je tohle. Ty jsi Kubánec, je to tak?“

Pomyslel si, že ho nepochybně prozradil přízvuk.

„Z Havany,“ upřesnil.

„Takže jsi manžel Ángely Undurragové.“ Cayetano se náhle cítil nahý. Neznámý ho přispěchal přikrýt, jako přítel. „Nediv se, ona je tu hodně známá. Všichni víme, že se vdala za Kubánce z Floridy.“

Kdo byli ti všichni? Poprvé ucítil pokušení otočit se a pohlédnout na svého společníka. Ale zarazil se; nadšená pouť, při které následoval boky své ženy až na jih světa, a dva roky neustálých přešlapů ho naučily neunáhlovat se.

„Z Havany, i když tak trochu přespolní,“ zdůraznil opatrně.

Ten druhý za jeho zády se zasmál.

„Máš krásnou ženu. Inteligentní a podnikavou. Určitě jsi na ni hrdý.“

Jenže on necítil hrdost. A jistě to bylo znát. Našel úkryt v dálce, ve vzdáleném příboji, který odváděl jejich pohledy, a zalhal.

„Ano, lidé mi ji závidí. Hodně. Asi se ptají, co nenašla tady, že si musela jít hledat muže na sever.“

Tentokrát se Chilan nezasmál.

„Pro bolest lásky je všude na světě stejné klima,“ prohlásil příkře, náhle zasmušilý. V okamžiku se zdálo, že se mu v kultivovaném a příjemném hlase, který se ještě před několika vteřinami smál a uvolněně žertoval, usídlil nějaký starý smutek, který ho sužoval více let, než mohl Cayetano spočítat. Ačkoliv téměř hned pokračoval, při dalších slovech to znělo, jako by zvedal těžké břemeno. „Promiň mi mou

upřímnost, chlapče, ale poznám, když někdo nosí masky, protože sám dobře vím, jak bolí je nosit. Od chvíle, kdy jsem tě uviděl, jak tu sedíš u okna, daleko od zahrady, kde bys měl chodit zavěšen do své ženy, jsem tu scénu poznal. Viděl jsem příliš těch, kteří se vzdalovali, aby neviděli místo, které nechávají prázdné."

Cayetano, jindy výřečný, najednou ani nedutal. Zdálo se, že jeho podivný společník má hodně co říci.

„V mém věku by si jeden myslel, že už všechno viděl, že klam už nezraní, zrada nepřekvapí… Ale chyba lávky, stačí jedno šťouchnutí, jakékoliv nečekané klopýtnutí na cestě, kterou se člověk ubírá každý den, a rovnováha, o které sis myslel, že je jistá, skončí. Navíc se ztrácejí reflexy a času ubývá." Jeho hlas, doposud vášnivý, se před tou hrozbou zajíkl. Pak se zase vzpamatoval. „Co pálí, pálí dál a nelze to uhasit ani ignorovat…" zaváhal, „…a není dost sil to prozkoumat." Hledal jiný konec. „Když je člověk mladý, snadno si začne zoufat, hned se vyleká, že jakmile někdo nepřijde na schůzku, už se nikdy nevrátí. Ale tenhle svět se stále točí a točí…"

I přes mlhavost poslední narážky Cayetano pochopil, že ten muž mluví sám o sobě. Ale nějak vycítil, že jeho slova ve skutečnosti platí i pro něj. Začal mít tušení.

„Vy jste spisovatel?" zeptal se.

„Ty máš v sobě kus detektiva, chlapče," řekl neznámý, napolo výsměšně. „Až tě unaví tvá práce, vždycky si můžeš na dveře nějakého malého zaneřáděného kamrlíku pověsit cedulku a čekat, až ti někdo zaplatí za pátrání."

Cayetano nedokázal posoudit, jestli si z něj muž za jeho zády dělá legraci, nebo mu odhaluje jeho osud. Přesto dál pokračoval ve hře.

„Budu na to pamatovat, pane…“

„Reyes. Ricardo Reyes.“ Připadalo mu, že se muž usmívá. „Cayetano, je to tak? Čemu se věnuješ?“

„Momentálně čemukoliv, co se naskytne. Čekám, až se objeví nějaká práce, ale po dvou letech si už pomalu začínám myslet, že Ángela nemá zas tak dobré kontakty.“

Teď Reyes neřekl nic. Najednou se rozkašlal. Cayetano se ani nepohnul, styděl se za kritickou poznámku, která mu uklouzla o jeho ženě. Cosi v něm probudilo jistou dávku zdvořilosti.

„Nemám zavřít okna?“

„Není třeba. Okna s tím nemají nic společného,“ odvětil Reyes a snažil se potlačit kašlání. „Takže ty hledáš práci,“ pokračoval. Vtom do místnosti vtrhl klapot podpatků nějaké ženy.

„Lidé se po tobě ptají a ty jsi tu zalezlý jak jezevec.“ Byla to plavovlasá žena, energická a vitální. „Pojďme, vývar z mořského úhoře už máš na stole a starosta chce pronést několik slov na tvou počest. Tak honem, honem.“

Kvůli tomu vyrušení se Cayetano konečně otočil. A zjistil, že muž nebyl za jeho zády, ale stál skoro vedle něj. A ke svému údivu ho poznal. Během slavnosti se k němu neodvážil přiblížit, odradil ho nejen těsný kruh obdivovatelů, který jej obklopoval, ale i autorita, kterou připisoval té tělnaté postavě s pomalými pohyby, jejíž mdlé oči lemované velkými ještěřími víčky se během jejich rozhovoru upíraly střídavě na moře, na něj a zas na moře, kdežto on se ani neobtěžoval otočit. A teď se velký básník a vážený velvyslanec Salvadora Allendeho ve Francii hotovil k odchodu, za stálého postrkování své ženy. Cayetano nikdy předtím nebyl o samotě

s nobelistou. Tělo se mu roztřáslo dojetím a krev se mu nahrnula do hlavy.

„Kde velí Matilda, tam musí námořníci sekat latinu," řekl básník a mrkl na něj. A odcházel, ve svém chilotském ponču, s neodmyslitelnou bekovkou a tvářemi posetými velkými pigmentovými skvrnami. „Každopádně, chlapče, kdybys náhodou někdy nevěděl co s časem, stav se za mnou v Sebastianě. Mám staré pohledy z tvého města. Stačí, když mi zavoláš."

Nikdy by se neodvážil mu zavolat. Ale byl to básník, kdo udělal první krok, zatelefonoval ke Cayetanovi domů a požádal ho, aby jej navštívil. A proto byl tady, v pasáži Collado, před těmi dveřmi ze sukovitých prken se zrezivělými panty, které teď konečně někdo otvíral.

3

Byl to básník.

„Nezlob se, četl jsem si a nějak jsem usnul. Můj šofér Sergio vyrazil do města zjistit, co se dá sehnat v obchodech, a mně už dělá potíž i sejít po schodech. Tady je to všechno tak trochu složitější, však uvidíš sám. Pojď za mnou, prosím."

Přešli miniaturní zahradu budovy přiléhající k divadlu Mauri. Cayetano skrz keře zahlédl panorama města, vojenské loďstvo kotvící u přístavní hráze a v dálce pak Andy. Básník zamířil ke schodišti a těžkým krokem se vydal vzhůru. Cayetano ho následoval. V prvním patře přešli chodbu a pokračovali ještě výš, tentokrát po úzkých a křivolakých schůdcích. Cayetano spatřil skrz kulatá okna blyštící se střechy a temné, stinné kouty, skoro se zdálo, jako by dům plachtil nad Valparaísem.

Básník, sotva popadaje dech, vystoupal do druhého patra. Na hlavě měl tu stejnou čapku jako před pár dny, ramena

mu halilo pončo v barvě kastilské kávy. Co asi chce? O čem s ním potřebuje mluvit, proč ho pozval do svého domu? Zrovna jeho, mrzutého cizince, který ho nechal stát za svými zády během jediného rozhovoru, který spolu vedli, nevzal nejmenší ohled na jeho věk, neprokázal mu ani stín obdivu, nebo alespoň respektu, kterým ho všichni ostatní zahrnovali. Básník ho zavedl do obývacího pokoje, jehož stěny byly vymalovány sytě modrou barvou. Dominovalo mu velkolepé panoramatické okno, jímž se dalo obsáhnout celé město. Naznačil Cayetanovi, aby se posadil do květovaného křesla, stojícího naproti druhému křeslu z černé kůže. Byla to světlá, rozlehlá místnost, v jejímž středu stál dřevěný pouťový koník, a po straně byla jídelna, lemovaná stále tímtéž oknem. Na druhém konci místnosti byl bar s láhvemi a sklenkami, zvonem a bronzovou tabulkou, na které stálo „C'ici Pablo". Cayetano se nemohl ubránit pomyšlení, jak tahle pohostinnost, jíž se mu dostává, kontrastuje s jeho vlastní společenskou neobratností, kterou včera během nečekaného telefonátu jen s obtíží dokázal potlačit.

„Děkuji ti, že jsi přišel," řekl básník a posadil se do koženého křesla. Náhle se zdálo, jako by se vznášel nad zvonicemi města. „Nebudu chodit kolem horké kaše, Cayetano. Asi se ptáš, proč jsem tě sem pozval, a odpověď je jednoduchá: Myslím si, že mi můžeš pomoci. Vlastně se domnívám, že jsi jediná osoba na světě, která mi může pomoci."

Ačkoli se Cayetano rozhodl, že se bude tvářit přátelsky, byl stále ve střehu.

„Prosím vás, done Pablo, nelekejte mě takovou zodpovědností," řekl s úctou, která vyzněla skoro nábožně. Jakmile

mu došlo, jak směšně jeho slova znějí, pokusil se o ještě pokornější tón. „Jak by vám mohl pomoct někdo jako já?“

„Řekněme, že o tobě pár věcí vím, ale víc jsem toho slyšel o tvé ženě. Sympatizuje s vládou Lidové jednoty a hádám, že ty také. V těchhle dobách nemůže člověk věřit jen tak ledaskomu…“

Cayetano sledoval básníkovy oteklé ruce, dlouhý nos a pohublou tvář. Celkově byl statný, ale límeček od košile mu odstával, jako by za posledních pár měsíců hodně zhubl. Cayetano si vzpomněl na jeho náhlé posmutnění a na zasmušilou poznámku o čase, který se krátí. Až teď, mezi svými věcmi a za jasného denního světla, které prozařovalo dům, působil básník energicky a rozhodně. Cayetano však stále netušil, kam tím vším míří.

„Jsem Kubánec, ale přes Floridu,“ řekl ve snaze zmírnit básníkovo nadšení trochou nadsázky. „A stejně pořád nechápu…“

„Právě proto, že jsi Kubánec, mi můžeš pomoci,“ přerušil ho don Pablo.

Cayetano si posunul brýle na nose a nervózně si pohladil knír.

„Protože jsem Kubánec?“

„Vezměme to od začátku,“ řekl básník změněným tónem. „Všiml jsem si, že se bez přestání rozhlížíš po místnosti. Tak věz, že tenhle dům se jmenuje La Sebastiana, na počest Sebastiána Collada, což byl Španěl, od kterého jsem ho v roce 1959 koupil. To on navrhl na terasu tu obrovskou voliéru a startovací rampu pro vesmírné lodě.“

Teď Cayetano znejistěl, říkal si, jestli se nestal obětí nějakého žertu.

„Mluvíte vážně, done Pablo?“

„Naprosto vážně,“ prohlásil a zadumaně přimhouřil oči, lemované dlouhými řasami. „Jednoho dne tu přistane Odysseus z vesmíru. Mám čtyři domy, ale žádný z nich se nevznáší tak jako tenhle. Ten v Santiagu se skrývá na svahu hory San Cristóbal, ten na Isla Negra je krásná námořnická bárka, připravená kdykoliv odrazit od břehu, a Manquel je bývalá konírna, postavená z kamení a cihel a ztracená v lesích Normandie. Tu jsem si koupil za peníze z Nobelovy ceny. Ale jen Sebastiana v sobě spojuje vzduch, zemi a moře, Cayetano, jako korále v náramku. Proto je to můj nejmilejší dům. Ale nepozval jsem si tě sem jako konstruktér, nýbrž jako básník.“

Cayetano byl ohromen. Co má on společného s poezií? V čem může pomoci slavnému básníkovi? Kolem okna prolétl racek.

„Ale nemusíš mít žádné obavy,“ pokračoval don Pablo. „Skutečnost je vždycky střízlivější než to, jak člověka vykreslují noviny a televize. Krom toho si na mně léta začínají vybírat svou daň, ač mě dosud nezbavila touhy psát a milovat. Příští rok mi bude sedmdesát.“

Cayetano se rozhodl přejít k věci.

„Jak vám můžu pomoct, done Pablo?“

Básník se odmlčel, s rukama složenýma v klíně, zalitý chladným, kovovým světlem svítání, které ještě zostřovalo hrany fasád domů a obrysy kopců. Svěsil hlavu a pár okamžiků přemýšlel, než promluvil.

„Potřebuji najít jednoho člověka. A musí to udělat někdo, kdo dokáže být diskrétní. Je to osobní záležitost. Postarám se o všechny tvé výdaje a samozřejmě ti zaplatím,

co si řekneš," řekl básník a zadíval se na Cayetana s jistým znepokojením.

„Chcete, abych vám někoho našel?"

„Přesně tak."

„Takže si mě chcete najmout," řekl a vzpomněl si přitom na to, co mu básník řekl při prvním setkání, „jako soukromého detektiva?"

„Tak, tak."

„Ale já nejsem žádný detektiv, done Pablo. Aspoň zatím ne," dodal Cayetano s mírným, zbytečným pousmáním. „A co je horší, nemám tušení, jak vlastně takový detektiv pracuje."

Básníkovy ruce vzaly ze stolku několik knih, zabalených do červených plastových obalů.

„Četl jsi někdy Georgese Simenona?" Lišácký úsměv básníkovi vyhladil tváře a zvrásnil čelo. „Je to velký belgický spisovatel, píše kriminální romány."

„Ne, nikdy, done Pablo." Cayetano se zastyděl za svůj nedostatečný literární přehled a omluvně dodal, jako by tahle neznalost mohla urazit jeho hostitele: „Je mi to líto. Znám jenom některé romány od Agathy Christie a Raymonda Chandlera, no a taky samozřejmě Sherlocka Holmese…"

„Je tedy načase, aby sis přečetl tohohle Belgičana," řekl Neruda vemlouvavě. „Jestliže ti poezie dává nahlédnout do nebes, kriminální román předestírá život takový, jaký opravdu je, ušpiní ti obličej a začerní tvář tak jako uhlí tvář topičů ve vlacích na jihu. Půjčím ti tyhle svazky, aby ses něco dozvěděl o komisaři Maigretovi. Neradím ti číst Poea, vynálezce detektivního žánru a velkého básníka. Ani Conana Doyla, otce Sherlocka Holmese. A víš proč? Jejich

detektivové jsou příliš výstřední a na všechno jdou rozumem. Tady, v naší chaotické Latinské Americe, by nezvládli vyřešit sebejednodušší případ. Jen by ve Valparaísu nasedli do tramvaje, už by jim kapsáři ukradli peněženku, chlapci z hor by po nich házeli kamení, psi by je honili uličkami a kousali do lýtek."

Cayetanovi se to zdálo bláznivé. Nedobrovolně detektivem, a ještě se učit řemeslo četbou detektivních románů? Kdyby to někomu vyprávěl, dotyčný by ho okamžitě měl za blázna. Nejen básníka, ale i jeho samého.

„Takže si vezmi tyhle knihy a přečti si je," uzavřel don Pablo rázně a vložil je, ne bez jisté námahy, do síťovky.

Nobelistovi se neříká ne, a tím méně pak nemocnému nobelistovi, pomyslel si Cayetano, když sahal po tašce. Bylo to šest svazků, malých, lehoučkých, v červených plastových obalech a vytištěných na jemném papíře, příjemném na dotek. Jestli se z nich něco naučí, to už je druhá věc. Když nic jiného, může si s tou taškou zajít do JAP, Rady zásobování a kontrol cen, pro svou porci masa, pokud ovšem přijde, protože hovězí a kuřecí už nebylo k mání celé týdny, a stejně tak máslo, olej a cukr. A ceny na černém trhu hraničily s vydíráním.

„Koho mám najít?" slyšel se, jak se ptá, ale měl dojem, jako by už ten hlas patřil někomu jinému.

„Nečekal jsem od tebe nic jiného, Cayetano," řekl vděčně básník a vydechl si. Odšoural se ve svých pantoflích ke dveřím do místnosti, aby se ubezpečil, že je nikdo nešpehuje. „Takže mě teď dobře poslouchej, budu se ti snažit celou záležitost vysvětlit co nejstručněji…"

4

„Potřebuji, abys našel jednoho svého krajana, mého dávného přítele. Už dlouho o něm nemám zprávy," pravil básník klidným nosovým hlasem. V očích mu zablýskla náhlá, vyloženě dětinská naděje.

„Je to už dávno, co jsem byl na Kubě," poznamenal Cayetano, „odešel jsem z ostrova ještě jako dítě."

„Nejsem tak naivní, abych si myslel, že budeš znát všechny své krajany, ale to, že jsi Kubánec, ti tenhle úkol může usnadnit," začal básník vysvětlovat, „však uvidíš sám. Přemýšlel jsem o tom celé měsíce, hlavně od doby, co se mi v Paříži začalo horšit zdraví. Plánoval jsem, že zajdu za soudruhy ze strany, dokonce mám jednoho dobrého přítele na ambasádě v Havaně, ale nakonec jsem si to rozmyslel. Teď zrovna se mi nehodí, aby se některé věci dostaly ven. Však víš, politika…"

Cayetano Brulé básníka pozoroval a nevěděl, co říct.

„Jistě si kladeš otázku, proč důvěřuji úplně neznámému člověku," pokračoval básník. „Je to čirá intuice. Nedávno

jsem se o tobě doslechl od soudruhů, kteří měli schůzi tady v domě, a řekl jsem si: To je ten člověk, kterého potřebuji. V Chile nikoho nezná, takže mu nezbývá než být diskrétní. Navíc je Kubánec, a tudíž může ostrov navštívit, aniž by vzbudil podezření. A protože je nezaměstnaný, takováhle zakázka mu přijde náramně vhod."

„Tak proto jste za mnou přišel do té knihovny, tehdy v neděli během *curanta*, mám pravdu?"

„Très bien! Přesně tak. Bylo to promyšlené a úkladné."

Cayetano se stísněně usmál, potily se mu ruce. Básníkovy nohy, navlečené do vlněných ponožek, spočívaly na taburetce z bílé kůže. Pomyslel si, že mu jen těžko dokáže pomoci; ale jestli to alespoň nezkusí, zklame ho a už s ním nikdy nebude moci promluvit. Nebylo dobré přijít o přátelství s básníkem takové kategorie, i když bylo teprve v počátcích. Nerudovy melancholické oči a dlouhé kotlety Cayetanovi nějakým způsobem připomínaly otce, trumpetistu a milovníka bohémy, který svou rodinu zbožňoval a zemřel v padesátých letech jedné zasněžené noci, když se po koncertě připletl k incidentu na Canal Street v Bronxu. Hrával tam léta pro Xaviera Cugata, a dokonce i pro samotného Benyho Moréa, ďábla rytmu, který zpíval „Hoy como ayer" a tancoval, jako by ho matka místo mlékem odkojila bolery a zvukem kong. Po otcově smrti se jeho matce zavřely dveře na Kubu, takže si musela svá pesos vydělávat jako švadlena v Union City.

„Jak se jmenuje ten Kubánec, done Pablo?"

„Jestli se chceš dozvědět detaily, musíš mi napřed slíbit, že zachováš naprostou mlčenlivost."

„Můžete se na mě spolehnout, done Pablo. Budu… budu váš soukromý Maigret."

„To je řeč, chlapče," odvětil básník nadšeně a zadíval se na bar s růžovými stěnami a bronzovým zvonem. Zeptal se: „Co takhle whisky s ledem? Ale nějakou dobrou, alespoň osmnáctiletou. Uvidíš, že jsem ten nejlepší barman v Chile. Dáš si dvojitou, nebo trojitou?"

Aniž čekal na odpověď, zamířil básník k baru. Postavil se za pult, vzal sklenici, hodil do ní kostky ledu a štědře je zalil whisky Chivas Regal. Cayetano si pomyslel, že to není zrovna nejlepší způsob, jak začít den, musel totiž ještě zajít pro konzervy čínského vepřového do JAP na vrchu San Juan de Dios, uznal však, že se nestává moc často, aby nobelista připravoval tak znamenitý drink obyčejnému smrtelníkovi nebo si ho najímal jako soukromého detektiva.

„Já si s tebou připít nemůžu, kvůli léčbě, kterou procházím ve Van Burenově nemocnici," řekl básník a zasněně přitom čichal k whisky, než mu sklenici podal. „Ale čas od času si v noci, když dostanu chuť, dám sklenku nebo dvě portského, aby Matilda nevěděla. Když mě při tom přistihne, začne řvát jako pominutá, ale já vím, že není lepší medicína než portské. Portské mi nemůže ublížit, nemyslíš?"

Cayetano, s kostkami ledu cinkajícími ve sklenici, se podivil, jak se kdy mohl chovat k tomuhle člověku nevlídně. Vzbuzoval v něm takové sympatie, že najednou toužil hlavně nezklamat jeho důvěru.

„Jestli vám neujede ruka, done Pablo, nemůže vám to uškodit…"

„To se neboj, chlapče, extrémy už mě nelákají." Básníkova očka sledovala Cayetana, jak pije. Kolem okna přeletěl další racek; plachtil s roztaženými křídly a nohama skrče-

nýma pod tělem, otáčel hlavou ze strany na stranu a vydával ostražité skřeky. Chvíli se vznášel nad blízkými střechami a pak zamířil zpět do zálivu, jako by ukazoval cestu.

Cayetano cítil, jak mu první doušek stéká do útrob jako cestička zapáleného střelného prachu. Nebyl zvyklý pít po ránu.

„Jaká je?“ zeptal se básník.

„Grandiózní, done Pablo.“ To bylo to nejmenší, co mohl říct.

„Mně ruka neujede. Básník, který se nevyzná v jídle a pití, není básník.“

Cayetano nechal sklenici na barovém pultu, pod zvonem, který visel na bronzovém rameni.

„Jak se tedy jmenuje?“

„Chivas. Chivas Regal. Osmnáct let.“

„Ne, done Pablo. Jak se jmenuje ten Kubánec, kterého mám najít?“

„Ángel. Doktor Ángel Bracamonte.“

Básník postavil sklenici na barový pult a jemně udeřil do bronzového zvonu, který nad ním visel.

„To mi nic neříká,“ poznamenal Cayetano s pohledem upřeným na básníka. Když to vyslovil, připadalo mu, že v jeho tváři zahlédl výraz zklamání.

Básník ale pokračoval dál.

„Poznal jsem ho v roce 1940 v Mexico City, když jsem tam působil jako konzul. Byl to onkolog. Věnoval se studiu léčebných účinků nějakých rostlin, které domorodci z mexického státu Chiapas používali k léčení rakoviny. Bracamonte je přibližně stejně starý jako já, možná o trochu starší. Nemám o něm zprávy od roku 1943, kdy jsem se

s Delií del Carrilovou, mou tehdejší ženou, vrátil do Chile. Je možné, že stále žije v Mexiku."

Takže byla pravda, co se šeptalo: básník má rakovinu. Cayetano si dal konečně dohromady všechny dílky skládačky. Don Pablo je nemocný a doufá, že mu najdu toho kubánského onkologa a ten ho uzdraví, pomyslel si a jedním hltem vyprázdnil sklenku, aby si dodal odvahy. Ten rak tedy vysvětloval básníkovo vyčerpání, zrychlený dech, napuchlé kruhy pod očima a křídovou barvu obličeje. Možná už nikdy znovu nepřevezme funkci velvyslance v Paříži a zemře tady, ve své rodné zemi, uprostřed Allendeho revoluce, za kterou bojoval. To všechno se honilo Cayetanovi hlavou, zatímco se díval z okna směrem ke svému domu v Marina Mercante, čtvrti vypínající se na protějším vrchu a obehnané okrovými zdmi, jež se odrážely od vybledlého zimního nebe.

„Promiňte, done Pablo, ale nenapadlo vás, že kdybyste dal inzerát do *Excelsioru*, mohl byste mít toho Bracamonteho zítra na telefonu? Se zdravím by si člověk neměl zahrávat."

„A kdo ti řekl, že je to záležitost zdraví?" zeptal se don Pablo s jistým napětím ve tváři, které nedokázal skrýt.

„No, když je to lékař…" Okamžitě usoudil, že mu básník chtěl zatajit motiv pátrání, aby si zachoval důstojnost. Cayetano byl sice mladý, ale ne naivní. Na Kubě nebyli naivní lidé. Hlupáci, drzouni a oportunisté se dali počítat na tisíce, ale naivní lidi byste jen těžko hledali. Bylo zřejmé, že básník potřebuje onkologa a jeho byliny, aby vyhrál boj s rakovinou.

„Nehledám ho kvůli svému zdraví. Nejspíš je v Mexiku. Potřebuji, abys ho našel a podal mi o tom zprávu. Ale poslouchej mě dobře," pravil vážným tónem a mířil na něj uka-

zováčkem, „nesmíš o tom nikomu říct ani slovo. Nikomu! Ani jemu samému! Jakmile zjistíš, kde je, řekneš to pouze mně a já ti pak povím, jak postupovat dál. Rozuměl jsi?“

„Naprosto.“

„Pamatuj si, že básníka tak snadno neoklameš. A tím méně pak nemocného básníka.“

„Mám tedy začít své pátrání na mexické ambasádě, done Pablo?“

„Ať tě ani nenapadne čmuchat po ambasádách jako nějaký knihovník! Nic takového, Cayetano. Ty teď musíš nasednout do letadla, doletět do Mexico City a začít pátrat tam. Potřebuji, abys našel doktora Ángela Bracamonteho co nejdřív!“

5

Nemohl odletět do Mexika okamžitě, protože nebyly volné letenky. Rozhodl se tedy, že si ukrátí čas listováním v Simenonových románech, které ho rázem uchvátily svými postavami, bloumajícími po pařížských uličkách, trzích a bistrech. Také hledal někoho, kdo by mu o básníkovi něco pověděl, něco víc než to, co se o něm, jeho cestách a láskách obecně vědělo. Kdyby ho lépe poznal, cítil by se klidnější. Neruda se mu totiž začínal jevit jako tajemný člověk skrývající některé stránky svého života, podobně jako jarní mlha halí valparaíská schodiště a lanovky. Při pátrání po informacích o životě svého klienta byl ovšem velmi obezřetný. Nikdo si nesměl domyslet, jakým úkolem jej básník pověřil. Pravda, ten plamen nedůvěry, který mu žhnul v hrudi, mu na náladě nepřidával, jenže on potřeboval poznat umělce očima jiných lidí a uchyloval se při tom ke stejné metodě, jakou používal pečlivý Maigret, který bez skrupulí, avšak

v naprostém utajení sledoval dokonce i své nejdůvěryhodnější informátory a nejbližší kolegy.

O dva dny později, když si pochutnával na vydatné polévce z mořských plodů v restauraci Los Porteños na trhu Cardonal, získal nadějný tip od Peteho Castilla, který se tam náhodou také zastavil, aby si dal mušle na petrželce. Jakýsi rybář právě v košíku z vrbového proutí přinesl „ústřice chudých". Jejich protáhlé ulity se třpytily jako písek na pláži za jasného rána. Pete byl odborový předák a bydlel v dřevěném domě postaveném na kůlech nad roklí na vrchu Monjas, kousek od Cayetanova domu. Dříve studoval pedagogiku, ale ve třetím ročníku, po vítězství Salvadora Allendeho, toho zanechal, aby se mohl naplno věnovat aktivitám v komunální politice. Přesto dál hltal latinskoamerické romány, neboť byl nadšeným obdivovatelem Julia Cortázara, Juana Carlose Onettiho, Ernesta Sábata a stejně tak Jorgeho Luise Borgese, jehož sice považoval za mrzkého reakcionáře, leč grandiózního mistra pera.

„Neruda není jedním z mých svatých," prohlásil Pete hlubokým hlasem, když svýma tmavýma, neotesanýma rukama vymačkával citrón na otevřenou mušli. Její růžový jazyk se bolestně skrčil. „Ty jeho zpěvy Stalinovi ve sbírce *Hrozny a vítr* a odmítání ozbrojené cesty budování socialismu v Chile ve mně vzbuzují hlubokou nedůvěru. Moc nám zburžoazněl, tenhle básník."

„Přestaň se zabývat třískou v oku svého bratra a řekni mi, kdo mi o něm může něco říct? Jde mi o jeho soukromý život."

„Možná by ti mohl pomoct major Camilo Prendes," řekl Pete po dlouhém přemýšlení. Vysrkl obsah mušle a nechal

její hladkou lasturu dokonale čistou. Nakonec tu delikatesu spláchl lokem domácího bílého vína. „Major má na starost brigádu nejradikálnějších studentů z Ústavu architektury při Chilské univerzitě, a jestli mě paměť neklame, má sestřenici, která je odbornicí na poezii. Je to chodící encyklopedie a říká se, že její nohy opravdu nejsou k zahození. Ta by mohla o Nerudovi něco vědět – a krom toho, seznámit se s takovou roštěnkou není nikdy na škodu."

„A kde najdu toho chlapíka?"

„V továrně na sušenky Hucke."

„On snad v těchhle dobách vyrábí sušenky na *five-o'clock-tea*?"

Cayetano z jídla vylovil kousek smuhy, bílý a pevný jako tváře princezen v pohádkách bratří Grimmů.

„Nedělej si z majora legraci, Cayetano. Prendes míří vzhůru. Hucke je v moci dělníků, kteří žádají její vyvlastnění, a on je vede. Už se mu podařilo vyvlastnit několik továren a pár pozemků pod padesát hektarů, přestože se proti tomu postavila vláda. Prendes se v osmašedesátém zúčastnil povstání v Paříži, kde se seznámil s Danielem Cohn-Benditem, a prošel patřičnou přípravou v Havaně. Je opravdovým postrachem reformistů, kteří zamořili prezidentský palác La Moneda. Taky je napůl buržoa, ale ve vojenském řemesle se vyzná."

Ještě tu noc zamířil Cayetano do Hucke. Továrna se svými osvětlenými okny a lomozem strojů působila jako zaoceánský parník plující klidným, hustým oceánem – tak to alespoň Cayetanovi připadalo, když si razil cestu mlhou průmyslové čtvrti. Na zdech visely vlajky Socialistické strany, levicových revolučních hnutí MAPU a MIR a látkové trans-

parenty, které volaly po rozšíření státní sféry v ekonomice a po konci kapitalismu. Přestože byla továrna obsazená, dál fungovala, ačkoliv podle Peteho už začínal být znát nedostatek surovin. Cayetano přišel k bráně, kde mlčky kouřilo několik strážných s helmami a obušky.

„Posílá mě soudruh Pete Castillo," řekl a ukázal propustku, kterou mu Pete naškrábal na papírový ubrousek u stolu v Los Porteños. „Potřebuji mluvit s Camilem Prendesem."

Jeden ze strážných si prohlédl papír, poznamenal si Cayetanovy nacionále do notesu a poté, co vše telefonicky ověřil, ho nechal vstoupit. Když Cayetano procházel prázdným dvorem továrny, nyní v moci dělníků, zmocnil se ho pocit naprostého osiření. Došel ke kanceláři, kde mu jiný strážný podal dlouhou a ohebnou bambusovou hůl.

„Připojte se ke skupině u severního vchodu. Nebo chcete nunčaky?"

„Nikdy jsem nic takového nedržel v ruce."

„Tak si radši nechte tu hůl. Použijte ji jako kopí," řekl strážný a vrhl na Cayetana nevraživý pohled. „A jděte po levé straně. Na konci vám dají další instrukce."

Došel ke kovové bráně, kde sedělo několik chlapů s helmami a nunčaky. Řekli mu, že jestli si všimne něčeho podezřelého, má zabušit na bránu kladivem, které leží na zemi.

„Všichni vědí, co dělat v případě poplachu. S majorem Prendesem si nedělejte starosti. Každou noc obchází všechna stanoviště a promlouvá se soudruhy. Hodně štěstí."

Vzali své podomácku vyrobené zbraně a odešli. Cayetano se posadil na jakési krabice a zapálil si cigaretu Lucky Strike; uprostřed noci, ve které se mohlo stát cokoliv, byla její vůně uklidňující. Cigarety získal úplnou náhodou od

Sergia Puratica, obchodníka z přístavní čtvrti. Měl velké štěstí, protože už nebyly k dostání a karton stál na černém trhu celé jmění. Pomalu vdechl kouř a vnímal, jak ho zahřívá. Pomyslel na básníka, na zvláštní misi, kterou mu svěřil, a také na příběhy komisaře Maigreta. Jeho život začínal dostávat přízračný nádech, a to kvůli podivuhodnému tajemství, které ho vzdalovalo od ostatních. Co když se mu to všechno zdá? Co když jen sní, že čeká s holí v ruce na revolucionáře v zemi, kterou obchází přízrak občanské války? Co když jen sní, že žije ve Valparaísu, ale ve skutečnosti spí tisíc mil odsud, ve svém starém domě v Hialeah blízko Miami, anebo dokonce v samotné Havaně? Prsty nahmatal svazek Simenona, který měl v kapse kabátu. V posledních dnech přečetl několik románů, ne proto, že by věřil, že se z nich naučí detektivní řemeslo, ale proto, že Simenon věděl, jak vyprávět příběhy zábavnou formou, a navíc mu komisař Maigret připadal čestný a přesvědčivý. Kniha v plastovém obalu, vytištěná na tenkém papíře a se zohýbanými rohy, byla důkazem, že se mu to nezdálo a že s Nerudou skutečně mluvil.

K bráně se přiblížilo vozidlo. Cayetano zašlápl nedopalek a schoval se za sloupem. Nechtěl, aby ho ti venku spatřili. Říkalo se, že členové Nacionalistické fronty Vlast a svoboda nebo Komanda Rolanda Matuse střílí na potkání. Zadržel dech. Dlažba ulice se rozzářila reflektory vozidla, které se pomalu blížilo. Konečně ho spatřil. Byl to vojenský džíp. Nebylo to tak dávno, co vojáci stříleli na dělníky z obsazené továrny a následně odmítli vydat vrahy spravedlnosti. Džíp projel krokem okolo něj, aniž by si ho posádka všimla.

„Co to čtete?“ zeptal se najednou hlas za jeho zády.

Když se otočil, spatřil bledého, vousatého mladíka s dlouhými vlasy. Měl baret, kabát a těžké boty. Doprovázeli ho dva muži v olivově zelených bundách, kteří se ale drželi opodál.

„Simenona," ukázal mu Cayetano obálku.

„Máte rád kriminální romány?"

„Jsou zábavné." Pohlédl na ulici. Džíp zmizel z dohledu.

„Poprvé jsem ho četl v Paříži, když jsem tam studoval," řekl mladík a posadil se na vidlici vysokozdvižného vozíku. Byl vysoký, štíhlý a pohledný, nedala se mu upřít podoba s Che Guevarou. Vytáhl krabičku cigaret Hilton a nabídl jednu Cayetanovi. Kouřili a poslouchali lomoz továrních strojů. „Je to velice plodný a populární autor, milovník a obránce francouzského statu quo. Mimochodem, já jsem Prendes. A vy jste Cayetano Brulé a hledáte mě, jak mi řekli soudruzi."

„Přesně tak."

„A líbí se vám krimi…"

„Vlastně mám radši poezii."

„Ach, opravdu? Jakého autora například?"

„Třeba Nerudu," zalhal, aby se dostal přímo k tématu.

Prendes sklopil oči a klidně si prohrábl vous. Zeptal se:

„A odkud jste?"

„Z Kuby."

„Fidelovi leží Neruda v žaludku."

Cayetano si pohladil knír a popostrčil si brýle na nose, aby získal čas. Vzpomněl si na ten jedovatý dopis kubánských spisovatelů, ve kterém kritizovali Nerudu, protože odmítal ozbrojenou cestu budování socialismu a navštívil univerzity v USA.

„Máte tam Nicoláse Guilléna. *Sóngoro cosongo* a tak dál," pokračoval Prendes.

„Vy máte rád Guilléna?" zeptal se Cayetano a cítil, že se dostává do oblasti, ve které je naprostým laikem.

„Mně se líbí, jak to tam mají uspořádané: dělnická strana, revoluční armáda, všichni jedí totéž, chodí do stejných škol a mají práci, všichni jsou si rovni. Tak by to mělo vypadat i tady. Ale zpátky k Nerudovi." Potáhl z cigarety a vypustil oblak dýmu. „Líbí se vám jeho milostná poezie, nebo spíš ta politická?"

„Milostná."

Prendes s úšklebkem zašeptal:

„Nejtesklivější verše mohu psát této noci.
Takové například: ‚Noc je teď plná hvězd,'
hvězdy jsou modravé a v daleku se chvějí.
Zpívá si noční vítr, když po nebi se honí…"

Třeskl výstřel. Bylo to jako kosmické šlehnutí bičem, následované v dáli ozvěnou, a pak se ozvalo několik dalších výstřelů.

„Mauserovky! Ti jsou z regimentu Maipo," zamumlal vousatý muž zamračeně. „Chtějí lid zastrašit těmi svými rezavými puškami z druhé světové války…"

Zůstali bez hnutí, vdechovali bělavý noční vzduch a poslouchali štěkání psů na kopcích a rachot ozvěny, která sem doléhala ze zálivu. Továrna rázem utichla.

„To jsou ty prokleté zásoby, budu muset jít," oznámil Prendes a zvedl se. Odhodil nedopalek na zem a zamáčkl ho svou těžkou botou se silnou podrážkou. „Jestli nám bul-

harští soudruzi brzy nepošlou ty slíbené suroviny, bude po sušenkách…“

„Když není chleba, přijdou dorty vhod.“

„To by nebylo špatné heslo, ale lidé mají raději sušenky,“ podotkl a mnul si přitom ruce.

„Pete Castillo mi řekl, že prý znáte někoho, kdo toho hodně ví o Nerudovi,“ řekl Cayetano, než Prendes odešel.

„Musel mít na mysli mou sestřenici. Jmenuje se Laura,“ usmál se zamyšleně. Ta záležitost mu alespoň na chvíli dala zapomenout na problémy v továrně. „Studovala v Moskvě na univerzitě Patrice Lumumby. Už dlouho o tomhle básníkovi píše dizertaci, ale teď pracuje na distribuci potravin v Radě zásobování a kontrol cen. Zapište si její telefon…“

6

Noc se svou temnotou podobala vnitřku rakve. Dole před zavřenými obchody na ulici Serrano zvolna projel prázdný mikrobus Verde Mar. Z baru La Nave stoupaly tropické rytmy a u přístavní hráze se tiše pohupovalo loďstvo. Pak se temnotou rozezněly podpatky. Cayetano se otočil a nedaleko Muzea lorda Cochranea spatřil ženu v kabátu a šále, jak k němu kráčí dlážděnou ulicí s rukama v kapsách.

Předchozí ráno zavolal na číslo, které dostal od Camila Prendese. Laura Arésteguiová byla překvapená, že se v téhle bouřlivé době někdo zajímá o její akademickou práci, protože lidé teď spíše než o rýmech mluvili o převzetí vlády, diktatuře proletariátu a chilské cestě k socialismu. Byly to závratné dny, ve kterých všichni citovali Lenina, Trockého, Althussera a příručky Marty Harneckerové o dialektickém a historickém materialismu. Domluvili se, že se sejdou v osm večer v muzeu, po skončení schůze strany, které se musela zúčastnit. Bylo osm dvacet.

„Promiňte, že jdu pozdě, pokaždé se najde nějaký soudruh, který se s něčím vytasí v poslední minutě," řekla Laura.

Byla přitažlivá. Nebylo to tak dávno, co přešla ze Svazu komunistické mládeže do strany. Měla mateřské znaménko u úst a velké kruhy pod očima, jako někdo, kdo trpí nespavostí nebo málo spí z přemíry práce či sexu, pomyslel si Cayetano. Předpokládal, aniž věděl proč, že Laura je v milostných věcech zběhlá a že za své kruhy pod očima vděčí právě vášni. Sešli po schodišti naproti hotelu Rudolf dolů do města, které teď bylo pusté a vylidněné, a pokračovali na náměstí Aníbala Pinta, aby si dali večeři v tradiční restauraci Cinzano.

„Takže Havaňan se nám zajímá o Nerudu," poznamenala Laura pobaveně, když si sedali ke stolu. Muž s postříbřenými skráněmi a v bezvadném modrém obleku zpíval tanga podmalovaná hudbou bledého a vychrtlého harmonikáře, který vypadal, že mu na krk dýchá smrt. Dva páry tančily mezi stoly plnými strávníků.

„Jak jsem vám říkal, snažím se napsat článek o Nerudově pobytu v Mexiku," řekl Cayetano. „O těch letech se toho moc neví. V nejbližších dnech odcestuji do Mexico City."

„Píšete pro *Granma*, nebo pro *Bohemia*?" zeptala se Laura. Měla tenké klenuté obočí, úplně jako Romy Schneiderová. Ale Romy Schneiderová z jižního cípu Jižní Ameriky, pomyslel si Cayetano uchváceně.

„Nejdřív článek napíšu, pak ho teprve nabízím." Padla na něj obava, že to nebude znít přesvědčivě.

Objednali si láhev červeného vína, kuřecí vývar a jako předkrm si dali *palta reina*, plněná avokáda, která patřila k neodmyslitelnému sortimentu chilských restaurací už od

dob vyhlášení nezávislosti. Cinzano mělo nějakým způsobem garantovaný přísun potravin. Ovšem za ceny vpravdě astronomické, pomyslel si Cayetano, když pozoroval melancholickou atmosféru toho místa, onen pocit konce světa, který si podmaňoval noc. Tenhle podnik byl jedním z míst, kde se s oblibou setkávala legendární valparaíská revoluční bohéma. Skládala se z básníků a spisovatelů publikujících s obdivuhodnou urputností a slepou vírou samonákladem, bídně placených, avšak hrdých a zapálených učitelů literatury a dějepisu a bystrých studentů humanitních věd, zamilovaných do extrémních utopií. A také politiků, většinou komunálních, kteří se při pohledu na svůj odraz v zrcadle, pověšeném za barovým pultem za sklenicemi s mušlemi a úhoři, pokoušeli alespoň pro tuhle noc zapomenout, že se jejich země proměnila v Titanik Pacifiku, ze kterého se člověku dělalo zle.

Byl to nakonec docela přínosný den, pomyslel si Cayetano, když Laura odešla na toaletu. Ráno, jakmile dočetl další ze Simenonových románů, které byly naštěstí krátké a velmi zábavné, potvrdil svůj let a obdržel seznam hotelů v Mexico City, které nabízely nocleh za rozumnou cenu. Ačkoliv mu básník řekl, aby si s výdaji nedělal starosti, Cayetano toho nechtěl zneužívat. Později, v době oběda, mu zavolala Ángela a oznámila mu, že si prodlouží pobyt v Santiagu, kde se ucházela o místo supervizorky v jedné textilní továrně obsazené dělníky. Vyjádřila naději, že by jim ta vzdálenost mohla pomoci překonat partnerskou krizi, kterou procházejí. No dobrá, jestli tomu vážně věří, řekl si Cayetano skepticky a odsunul tu záležitost do pozadí, přesvědčen, že teď je jeho hlavním úkolem zjistit víc o básníkovi.

„Neruda žil v letech 1940 až 1943 jako chilský konzul v Mexico City," poučila ho Laura později, když zobali olivy a pili červené víno. „Pokoušel se uniknout vzpomínkám na léta, která strávil jako konzul v Rangúnu, Batávii a Singapuru, což pro něj byly ty nejhorší roky jeho života. Nerozuměl Asii, nikoho tam neznal. Měl jen krátkodobé milenky, často prostitutky, a jednu ženu barmského původu, která se jmenovala Josie Blissová a pokusila se ho ubodat. Pak se oženil s Holanďankou, která mu dala dítě, holčičku jménem Malva Marina Trinidad."

„Děvče, ty se vážně vyznáš v Nerudově životě a zázracích."

„Přijel do Mexika po boku Delie del Carrilové, své druhé ženy. Byla to vzdělaná a bohatá Argentinka, která v jeho životě sehrála klíčovou roli," pokračovala Laura, spokojená, že si může alespoň na několik hodin přestat lámat hlavu s nedostatkem potravin ve Valparaísu. „V Evropě ho představila levicovým intelektuálům a přesvědčila jej, aby podpořil republikány ve španělské občanské válce. Byla to ona, kdo z něj udělal komunistu. Bez Delie by Neruda dál psal své hermetické básně, jako *Sídlo na zemi*, nepřipojil by se k levici a nestal by se z něj básník, jakého známe."

„Ona byla starší než on, je to tak?"

„Když se poznali, bylo mu třicet a jí padesát."

„Bylo jasné, že tohle nevydrží déle než karamelky před školou…"

„Chceš psát o Nerudovi a tohle jsi nevěděl?" vykřikla Laura podezřívavě. „On ji využil, využil jejích společenských styků, finančních prostředků, politického přesvědčení a také její touhy po společnosti. Opustil ji v roce 1955 kvůli Matildě Urrutiové, nynější manželce. Byla to tenkrát mladá

zpěvačka s úžasnou figurou, která Delii po intelektuální stránce nesahala ani po kotníky."

Několik párů, zdvojených fazetovými zrcadly Cinzana, tančilo mezi stoly na tango „Volver" a bohémové mezitím vášnivě debatovali nad sklenkami vína, jelítky a hranolky o revoluci a kontrarevoluci, o Allendem, Altamiranovi a Jarpovi, Komunistické straně, Socialistické straně a hnutí MIR, o výcviku v pohoří Sierra Maestra, vietnamském odporu a Říjnové revoluci. Cayetano skrz záclony v okně spatřil, jak ulicí Esmeralda projíždí vojenský džíp. Se sklopenýma očima si srkl vína a zmocnil se ho niterný pocit osiření.

„To je můj upřímný názor na Nerudu poté, co jsem se šťourala v jeho životě," prohlásila Laura.

„Řekněme, že to není jeden z tvých svatých." Vzpomněl si, jak básník stál nahoře na schodech Sebastiany a mlčky se na něj díval, zatímco on scházel dolů s obálkou plnou dolarů v ruce.

„Jakožto umělci mu nemám co vytknout. Nobelovu cenu si zasloužil. Co se mi nelíbí, je způsob, jakým ve své poezii zobrazuje ženu, a to, jak s námi jedná. Štve mě takové to ‚*líbíš se mi, když mlčíš, to jsi tak nepřítomná*'. Ryzí machismus. To by si přál každý trouba, aby žena byla poslušné a pasivní zvířátko."

Cayetano mlčel. Kdo byl on, aby mohl diskutovat s Laurou o poezii? Hodil si do pusy olivu a pak řekl:

„Ale mně jde o něco jiného, děvče. Zajímá mě, kam v Mexiku často chodil, přátelé, se kterými se stýkal. Neznáš tam nějakého dobře informovaného Mexičana, který by mi s tím mohl pomoct?"

7

Zabušil na dveře domu číslo 237 v pasáži Collado a čekal s rukama vraženýma do kapes bundy. Mlžný opar, přikrývající touto dobou hladinu Pacifiku, tříštila siréna majáku Punta de Ángeles svým sténáním umírajícího býka a od oceánu stoupal do vrchů chlad. Vyšel stejnou cestou zpátky z pasáže. Nad ním, na jednom balkónu s karafiáty v květináčích, líně prozpěvoval stehlík. V Alí Babá mu Turek Hadad připravil kávu s mlékem a gyros v pitě. Cayetano začal listovat novinami. Sloupek Maria Gómeze Lópeze obviňoval pravici, že s podporou ambasády Spojených států plánuje státní převrat a svržení Salvadora Allendeho, ale varoval, že takový pokus by se setkal s rozhodným odporem lidu. Přečetl si ten sloupek dvakrát, líbilo se mu, jak onen novinář píše. V rádiu hráli „Todos juntos“ od Los Jaivas a před obchodem na protější straně ulice stáli lidé frontu na olej.

Možná že je básník ve Van Burenově nemocnici, pomyslel si. Potřeboval od něj definitivní schválení své cesty.

Tížilo ho pomyšlení, že třeba nebude dost dobrý, aby svou misi splnil. To, co se naučil z románů o Maigretovi, mu ještě nezaručovalo úspěch. V tomhle byl básník zatraceně naivní. Jak má najít starého lékaře s příjmením Bracamonte uprostřed velkoměsta s miliony obyvatel, kde nikdy předtím nebyl? Snažil se dodat si odvahy. Třeba se mu podaří za pomoci mexické Lékařské asociace a rad Laury Arésteguiové – která nakonec v Mexico City nikoho neznala – v městě zorientovat. Své ženě řekne, že odjíždí na tajnou misi, což ji nadchne, protože miluje revolucionářské politické konspirace. Ale mexická mise je tajemstvím mezi mnou a laureátem Nobelovy ceny za literaturu, něco, o čem se nikdo nikdy nedozví, řekl si a zašeptal zpaměti verše, které Neruda napsal na počest Sebastiany:

Vystavěl jsem dům.
Stěny a krovy zbudoval z povětří.
Pak na vrchol vytáhl svůj prapor
a zanechal ho živlům.
Pod hvězdnou klenbou nebe,
v její záři, v její temnotě.

„Povídáte si sám se sebou?“ Hadad stál vedle něj se šálkem až po okraj naplněným kávou. Jeho černé oči se třpytily sarkasmem a na buddhovské pleši se mu leskl přízračný odraz holé žárovky podniku. „V těchhle dobách není moc radno plácat nesmysly o politice, protože kdo ví, jak byste mohl skončit. Radši ochutnejte moji kávu: nikdo v celém Valparaísu takovou neumí.“

Cayetano sledoval, jak se v šálku točí úzké proužky pěny, zapálil si cigaretu Lucky Strike a nechal tekutinu, aby mu zahřála nitro. Nebyla nic moc, ale raději to nekomentoval, protože Hadad zrovna stál za barovým pultem a velkým, ostrým nožem soustředěně odřezával kousky masa. Za oknem spatřil několik psů, jak spí schoulení ve foyer divadla Mauri, hned vedle plakátu na film *Valparaíso, má láska*. Pomyslel si, že i on se občas cítí jako toulavý pes, ztracen na jihu kontinentu, bez ženy, nebo lépe řečeno ve společnosti jedné, s níž si nerozumí, což bylo ještě horší než nemít žádnou. Maigretovi se nic takového nedělo – naopak, prožíval neustálé, leč mdlé líbánky se svou ženou, která mu vařila jeho oblíbené pokrmy, dochucovala je svýma andělskýma rukama a nemíchala se do politiky a ještě méně do horečnatých dobrodružství karibských partyzánů. Krom toho měl Maigret vlastní byt v Paříži a stabilní práci u policie. Cayetano naproti tomu bydlel v pronajatém domě na třídě Alemania číslo 6204, byl nezaměstnaný a – což bylo naprosto nemyslitelné přiznat – snažil se stát detektivem prostřednictvím čtení románů. A to všechno kvůli básníkovi, který vkládal přílišné naděje v literaturu a věřil, že díky četbě kriminálního žánru se může on, Cayetano, stát soukromým detektivem.

„Přečteš si pár románů Georgese Simenona, zapíšeš se do nějakého kurzu pro detektivy a máš to v kapse!“ řekl mu básník u baru v Sebastianě, když házel kostky ledu do whisky.

Znovu si srkl kávy a vzpomněl si, že se básník před několika desetiletími oženil se ženou, která – jak tvrdila Laura – byla o dvacet let starší než on. Delia del Carrilová

tehdy musela být extrémně přitažlivá žena, řekl si, když mu Hadad servíroval horký gyros nasáklý olejem. Cožpak si básník nikdy nepoložil otázku, co se bude dít v jeho ložnici, až mu bude padesát? Opravdu na to ani nepomyslel? A jestli ano, bylo snad jeho rozhodnutí oženit se s ní výrazem čirého oportunismu? Jaké by to bylo, spát s padesátiletou ženou? ptal se Cayetano sám sebe. Jaké by bylo na omak její tělo, jak by chutnala její ústa? Jeden znamenitý hráč domina z baru Inglés mu kdysi řekl, že ač se na první pohled zdají svůdnější mladice s pevným tělem, starší a zkušenější ženy je v posteli suverénně předčí co do rozkoše, kterou skýtají. S věkem přichází moudrost, prohlásil ten hráč domina, mrkl na něj a doporučil mu, aby si zkusil dobýt nějakou padesátnici na náměstí Victoria. Že je prý snáze svede za jarních a letních rán, protože teplo, modré nebe a zpěv ptáků mu budou hrát do karet, prohlásil během míchání dominových kamenů. Cayetano si řekl, že na to náměstí Victoria třeba jednou zajde, aby tomu přišel na kloub, ale ne teď, když ho přitahují dívky s hladkými tvářemi, plochými břišky a pevnými lýtky. Takže ten básník s monotónním nosovým hlasem, tučným tělem a melancholickým pohledem, za jehož přítele se skoro považoval, byl v mládí gigolem? Skutečně popletl hlavu zralé ženě, aby mu otevřela dveře do salónů intelektuálů, vydavatelů a evropských politiků? A následně ji opustil kvůli o třicet let mladší zpěvačce?

Cayetano ochutnal gyros a uznale pokývl hlavou směrem k Hadadovi, který stál za barem s rukama v bok a pohledem vraha a čekal na jeho verdikt. Cayetano si řekl, že jestli chce pro básníka pracovat, je nezbytné poznat jej do hloubky. Pokud má z jeho pověření jet do Mexika, měl by alespoň vědět,

s kým má tu čest. To, že Neruda získal Nobelovu cenu za literaturu, znamenalo jen tolik, že je skvělým spisovatelem, ale ne nutně i to, že je dobrým člověkem. Jaké by to bylo, milovat o dvacet let starší ženu? napadlo Cayetana znovu. Mohla existovat milostná touha mezi dvěma bytostmi tak rozdílného stáří? A co je asi teď s Delií del Carrilovou? Podle Lauřiných slov žije v hlavním městě, stará, opuštěná a chudá, rodinné bohatství už dávno promrhané. Věnuje se malbě, maluje nezkrotné, ohnivé oře a je stále zamilovaná do Nerudy.

A vtom ho spatřil, jak jde spolu se svým řidičem pasáží Collado. Kráčel pomalu a se shrbenými zády. Cayetano rychle dojedl gyros, vyprázdnil šálek kávy a nechal na stole zmuchlanou bankovku. Vyšel z Alí Babá a zlehka, avšak spokojeně si odříhl.

8

„Posaď se, prosím!“ Básník, uvelebený ve svém oblíbeném křesle, zkoumal pod lupou perleťový povrch velké lastury mořského mlže a Sergio zatím skládal polena akácie pod měděnou stříšku krbu. „Kdy odjíždíš?“

„Jestli mi vystavíte šek na tuhle částku pro cestovku Exprinter, můžu letět příští týden,“ odpověděl Cayetano a podal mu účet.

Básník ho letmo přelétl očima a nechal spadnout na titulní stranu týdeníku *El Siglo*, který ležel na zemi vedle křesla. Počkal, až řidič odejde z místnosti, a pak řekl:

„Raději mi řekni, kolik potřebuješ celkem, a já ti vystavím šek najednou. Mě totiž na čísla moc neužije. Matilda je teď na Isla Negra. Já jsem se právě vrátil od lékaře a cítím se dost unavený, ale naprosto ti důvěřuji, že mě s těmi mexickými záležitostmi nenecháš na holičkách, chlapče.“

„Nemějte strach, done Pablo, však uvidíte, že toho doktora najdu.“ První krůčky na detektivní dráze dodávaly Cayetanovi větší sebejistotu.

„Věřím ti. Jsi mladý a bystrý chlapec, žil jsi ve třech zemích a nikoho nepřekvapí, že hledáš jiného Kubánce. Bylo to nakonec štěstí, že jsem tě poznal,“ povzdechl si básník a upřel pohled na zatažené valparaíské nebe.

Cayetano byl poctěn. Ta poznámka ho potěšila, byl se svou novou rolí spokojen. A tak zjišťoval dál.

„A co tahle mušle?“

Byla to dobrá otázka. Vyvolala na tváři dona Pabla mírný úsměv.

„Koupil jsem ji před půl stoletím v Rangúnu, v Barmě, kde jsem díky několika kamarádům, kteří měli kontakty na ministerstvu zahraničí, získal svůj první diplomatický post,“ odpověděl povýšeným tónem, aby si dodal na důležitosti. „Až pak jsem se samozřejmě dozvěděl, proč tu funkci nikdo nechtěl: plat byl naprosto bídný. Nakonec jsem se musel živit sloupky, které jsem psal pro santiagské deníky. V Rangúnu nebylo moc co dělat, a tak jsem alespoň psal básně. Popravdě řečeno, byly to verše dost hermetické, těžko rozklíčovatelné, některým jsem ani já dosud nepřišel na kloub. Evropští a severoameričtí akademici se v nich naopak vyžívají, jako by to byla nahá žena v posteli, případně nahý muž, protože na vinici boží se najde od všeho trochu, Cayetano.“

Znovu si vzpomněl na jejich první setkání během *curanta* na Playa Ancha a pomyslel si, že básník i teď dokáže být dost hermetický. Ale nechal si tu poznámku pro sebe a raději se soustředil na vyprávění o jeho cestách.